

Deák András György

## Bevezető gondolatok a *Nemzet és Biztonság* posztszovjet térséggel foglalkozó különszámához

2022 elején kezdtük meg a Stratégiai és Védelmi Kutatóintézetben egy, a volt szovjet térség kérdéseivel foglalkozó tematikus szám előkészítését. Eredeti célunk egy körkép lett volna, amelyben arra keressük a választ, hogy milyen tartalommal tölthető meg a „posztszovjet” fogalom bő harminc év elteltével. Az orosz–ukrán háború február végén értelemszerűen jelentősen módosította a kötet koncepcióját, a témákat és az éppen elérhető kutatók körét. 2022 tavaszán végül úgy döntöttünk, hogy ugyan megtartva néhány, már megszületett témát, teret engedünk az aktuális kényszereknek, és nagyobb számban engedünk be a háború első évét elemző írásokat. Ennyiben az olvasó egy hibrid kötetet tart a kezében, amelyben egyformán jelen vannak nagyobb kitekintésű történeti tanulmányok, illetve rövidebb időszakot felölelő, amolyan első akadémiai reflexiók 2022 legfontosabb kelet-európai eseményére. Tekintettel az igényekre, a szerzőket csak mérsékelten korlátoztuk terjedelmileg, ezért hosszabb lélegzetvételű, átfogóbb tanulmányokat kínálunk az olvasóknak.

Dunay Pál tanulmánya szinte az egyetlen, amely az eredeti koncepcióban is szerepelt és jelentősége csak nőtt a konfliktus kiújulása következtében. Pali a posztszovjet konfliktusok és békefenntartás elmúlt harminc évét tekinti át, azt a témát, amelyet talán még három éve is „befagyott konfliktusoknak” neveztünk volna. Bár a tanulmány végkövetkeztetése nem szívderítő, katarzis nélküli, strukturált módon veti fel azokat a kérdéseket, amelyek megválaszolásával a térség adós maradt. Orosz Sándor személyében új szerző mutatkozik be lapunknál. Tőle vártuk a választ arra a kérdésre, hogy vajon az ukrán politika oldaláról mutatkozott-e készség 2014 után a háború elkerülésére, vajon le lehetett volna-e zárni ezt a konfliktust. Nem mintha csak Kijevben dőltek volna el ezek a kérdések. Ugyanakkor 2014 és 2022 közötti periódus fontos átmeneti kor az ukrán nemzetfejlődés szempontjából. Így a kelet-ukrajnai konfliktushoz való viszony mint cseppben a tenger mutatja be az ukrán politika és közvélemény átalakulását és állapotát ezen években. Szálkai Kinga tanulmánya áll legközelebb az eredeti koncepcióhoz. Posztszovjet Közép-Ázsia két vezető hatalmának a helyzetét elemzi vezetőváltásaik után, igyekszik valamilyen mértékben meghatározni a folytonosság és változás közti arányokat. A kötetet két, doktori tanulmányait folytató kollégával írt tanulmány zárja. Jójárt Krisztián az orosz–ukrán háborúhoz vezető út katonai, Klauda Zalán és Deák András írása annak gazdasági és szankciós grádicsein lépdel végig. Mindkét írás kifejezetten a háború hatása alatt készült, és annak valamilyen szintű megértését, a folyamatok értelmezését igyeksenek elősegíteni.

Ezek a tanulmányok olyan időpontban születtek meg, amikor még élénken élt emlékezetünkben a korábbi korszak. Kazahsztánban még nem kezdték újrainni a Nazarbajev időszak történetét, Kelet-Európában még tartalommal lehetett megtölteni a (viszonylagos) béke fogalmát. Könnyen meglehet, hogy akár maguk a szerzők, akár már most sem tudnák felidézni pontosan, milyen is volt két éve a posztszovjet világ. Olyan időszakban

születhettek ezek az írások, amikor az „idő összesűrűsödött”, múlt és jövő összeértek. Ennyiben a kötet kétségtelenül egy bizonytalan kor terméke, amikor mindannyian keressük az új értelmezési kereteket. Ugyanakkor éppen ezért egyedi és ritka, csak a rövid történeti cezúrák idején készülhetnek ilyen írások.

A kötet a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési és Innovációs Hivatal „Alkalmazott katonai műszaki-, had-, és társadalomtudományi kutatások a nemzetvédelem, nemzetbiztonság területén a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon” (TKP2021-NVA-16) pályázata keretében jött létre, amely támogatásért a szerkesztők ezúton mondanak köszönetet. Reméljük, a tanulmánykötet egyformán hasznos lesz kutatók, diákok, érdeklődő olvasók számára.